

HORIZON EUROPE OSALLISTUMISSÄÄNNÖT – IP-NÄKÖKULMA

Käyn läpi tässä esityksessä noin kesäkuun 2019 kohdalla tiedossa olevia uudistuksia ja muutoksia EU:n tutkimuksen ja innovaatioitoiminnan puiteohjelman IP-sääntöihin ja niihin liittyviin asioihin. Vuoden 2021 alusta alkaa Horisontti Eurooppa -ohjelma ja siihen liittyvien lakien, rahoitusehtojen ja sopimusten valmistelu on käynnissä. Tässä esityksessä ei siis ole varmaa tietoa, vaan tällä hetkellä tiedossa olevaa tietoa. Kirjoitan uusia esityksiä asioiden kehittyessä.

Osallistumissäännöt = Rules for Participation

Suomi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0435&from=FI>

Englanti: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0435&from=EN>

Uudistuksia Horizon 2020 (H2020) → Horizon Europe (HEU)

Pääviesti: Osallistumissäännöt koskien tuloksia on rakennettu vanhojen sääntöjen pohjalle niin, että hyödyntäminen ja levittämistoimenpiteet ovat saaneet lisää merkitystä.

Tuloksen määritelmä:

'tuloksilla' tarkoitetaan kaikkia toimen aineellisia tai aineettomia vaikutuksia, kuten toimessa tuotettavaa dataa, taitotietoa tai tietoa, riippumatta niiden muodosta tai luonteesta taikka siitä, voidaanko ne suojata, sekä niihin liittyviä oikeuksia, muun muassa teollis- ja tekijänoikeuksia;

Tuloksen määritelmä englanninkielisessä versiossa on "output".

Suojaaminen ja hyödyntäminen

- H2020 velvoitti tulosten suojaamiseen, milloin tulos oli *kaupallisesti* hyödynnettävissä. HEU on laajentanut velvoitetta ja suojaaminen, jossa kaikki suojamuodot ovat käytettävissä, on ulotettu kaikkiin hyödynnettävissä oleviin tuloksiin. Ajallista tai maantieteellistä rajoitetta ei ole. Ei myöskään erityisviittauksia EU:n yhteiskunnallisiin haasteisiin.
- Uutena on tavoite, että hyödyntäminen pitäisi tapahtua ensisijaisesti unionin alueella.
- Komissio on satsannut Online Platformsien eli "verkkofoorumien" rakentamiseen, joiden se katsoo auttavan ekosysteemien rakentamisessa digitaalisilla yhteismarkkinoilla. Avustussopimukseen tulee jonkinlainen määräys, että jos projektien tulosten hyödyntämistä ei tapahdu, niin tuloksen omistajan on käytettävä jotain sopivaa online-alustaa löytääkseen hyödyntämisestä kiinnostuneita. (todennäköisesti "asenne-ehto" eli best efforts -vaatimus)

Open Access → Open Science

- Avoimen tieteen periaate tulee uuden ohjelman toimintatavaksi. Sanamuodoissa on selvästi siirrytty Open Access -painotuksesta Open Science -periaatteiden esiintuontiin.
- Kehitys avoimien julkaisujen suuntaan jatkuu voimakkaana. Oletussääntö on, että tieteelliset julkaisut julkaistaan open access. Osallistumissäännöissä on maininta kirjoittajien tekijänoikeudellisten etujen suojaamisesta. Kantava periaate on "*As open as possible, as closed as necessary*"
- Tutkimusdatan avaaminen on nostettu regulaation tasolle, mutta poisvalinta "opt out" on edelleen mahdollinen.

- DMP = datanhallintasuunnitelma (aineistonhallintasuunnitelma) tulee velvoitteeksi. Tämä todennäköisesti tuo mukanaan hyviä sivuvaikutuksia, kuten käyttöoikeus-, turvallisuus- ja datan säilytyskysymyksistä huolehtimisen. Työohjelmissa saatetaan antaa lisävelvoitteita käyttää European Open Science Cloudia.
- Hyödyntämis- ja levittämissuunnitelma pysyy pakollisena, mutta velvollisuus siihen voidaan työohjelmassa poistaa. Hyödyntämissuunnitelmasta halutaan strateginen työkalu, jota kehitetään projektin kuluessa ja sen jälkeen.
- FAIR (löydettävissä, saatavilla, yhteensopiva, uudelleenkäytettävissä) –periaate tuodaan ehtotasolle.

Omistusoikeus – yhteisomistus – tausta-aineisto

- Omistaja on tuloksen aikaansaanut partneri, yhteisomistus syntyy yhdessä aikaansaatuun tulokseen. Yhteisomistus vaatii kirjallisen sopimuksen.
- Edelleen jatkuu mahdollisuus tuloksen syntymisen jälkeen kohdistaa yhteisomistettava IP yhdelle partnereista.
- Edelleen jatkuu velvoite hoitaa sopimuksin (esim. siirtosopimukset) kuntoon se, että rahoituksen saaja (organisaatio) voi käyttää ja hyödyntää tuloksia avustussopimuksen mukaan.
- Tausta-aineiston osalta ”määrittelymenettely” ei ole ollut ihan onnistunut tähän mennessä. FP7:ssä oli in ja out -listat, H2020:ssä kirjallinen tausta-aineistoksi määrittämisen velvoite. HEU:ssä ei vielä ole määrättyä tapaa, jolla jokin tausta-aineisto määritellään projektin tausta-aineistoksi, johon muut partnerit voivat kohdistaa käyttöoikeusvaatimuksia. HEU:ssä on velvoite ilmoittaa tausta-aineistoon liittyvät rajoitteet.

Käyttöoikeudet ja niiden luovutus

- Näihin sääntöihin ei ole esitetty muutoksia.
- Peruseriaate on, että kaikilla konsortion jäsenillä on vuosi projektin päättymisen jälkeen oikeus vaatia toisen (projektikumppaninsa) tausta-aineistoja tai tuloksia käyttöönsä, jos se itse *tarvitsee* näitä oman tuloksensa hyödyntämiseksi. Vaatimus on esitettävä kirjallisesti ja se on perusteltava.
- Jos joku konsortioista on luovuttamassa oikeuksiaan, siirronsaajalle on siirrettävä myös avustussopimuksesta (ja osallistumisäännöistä) johtuvat velvollisuudet.
- Oikeutettujen etujen vuoksi siirtoja voi vastustaa.
- Käyttöoikeudet myönnetään projektityötä varten pääsääntöisesti maksutta ja muuhun käyttöön ja hyödyntämiseen oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin.
- Oletusnormi on, että unionin alueella ja assosiaatiomaassa olevat liitännäisorganisaatiot saavat vaatia käyttöoikeuksia samaan tapaan kuin konsortiossa ollut emo-/tytär-/konserniorganisaatio. Huom! Liitännäisosallistuja (linked third party -termi tulee poistumaan ja tilalle ”jää” varainhoitoasetuksessa määritelty affiliated entity -termi. Määrittelyt ovat hieman erilaiset, mutta KOM väittää, että käytännöt pysyvät samana.)
- Sopimusvapaus käyttöoikeuksista on laaja
- Työohjelmissa voidaan määrätä lisävelvoitteita käyttöoikeuksien osalta
- UUSI sääntö: Omistusoikeuksiin, tulosten hyödyntämiseen ja levittämiseen, siirtoon ja lisenointiin sekä käyttöoikeuksiin voidaan soveltaa erityisiä sääntöjä, jotka koskevat ERC:n toimia, koulutus- ja liikkuvuustoimia, esikaupallista hankintaa, innovatiivisten ratkaisujen julkista hankintaa, ohjelmien yhteisrahoitustoimia ja koordinointi- ja tukitoimia. Nämä erityissäännöt eivät saa muuttaa avointa saatavuutta koskevia velvoitteita.

Erinomainen vertaileva esitys Horisontti –puiteohjelmien osallistumissääntöjen eroista tässä:

Itävallan FFG:n vertaileva esitys H2020 ja Horizon European osallistumissäännöistä 7.6.2018

https://www.ffg.at/sites/default/files/allgemeine_downloads/europaeische_und_internationale_programme/ffg_analysis_rfp_horizoneurope_ecproposal_v2.pdf

Keskustelen ja pohdin mielelläni näistä asioista lisää!

Liisa Ewart

Legal & Financial NCP

liisa.ewart@businessfinland.fi

Puh 050 5577 738